

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента,
завідувача кафедрою дошкільної освіти Бердянського державного
педагогічного університету Улюкаєвої Ірини Герасимівни на дисертацію

Літченко Олени Дмитрівни

**« Ідеї трудового виховання дітей дошкільного віку
в педагогічній пресі України (50 – 80-ті роки ХХ століття)»,**

представлену на здобуття

наукового ступеня кандидата педагогічних наук

зі спеціальності 13. 00. 01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Сучасні наукові підходи до розв'язання проблем трудової підготовки молоді розглядаються через призму потреб суспільства. У зв'язку з цим пріоритетним сьогодні визнаються завдання трудового виховання особистості, починаючи з ранніх етапів її розвитку. Пошуки освітян щодо подальшого розвитку дошкільної освіти відбуваються саме в цьому напрямі, що визначено в основних документах концептуального характеру з дошкільної освіти, зокрема «Концепції розвитку дошкільної освіти на 2010–2016 роки», «Базовому компоненті дошкільної освіти» та ін. Саме тому дослідження генези ідей трудового виховання у вітчизняній дошкільній освіті на всіх історичних етапах її становлення та розвитку є актуальним і становить як науковий, так і практичний інтерес.

Слушним є також і вибір хронологічних меж дослідження. Відомо, що трудове виховання, як виховний напрям, попри загального визнання його значущості, у різні часи актуалізувалося або занепадало. Початок 50-х років як раз і позначився «поверненням інтересу» до трудового виховання й початком нового, дуже значущого етапу в розвитку його теорії та практики. Крім того, це збіглося із відновлення діяльності журналу «Дошкільне виховання», головного періодичного видання з проблеми виховання дітей дошкільного віку. Визначення верхньої хронологічної межі було обумовлено завершенням певного історичного періоду в системі вітчизняної дошкільної освіти, зміною концептуальних засад та освітньо – виховної парадигми.

Зауважимо, що цей період в історії дошкільної педагогіки є малодослідженим, й автор справедливо вказує на його незначну історіографію. Щодо зазначеної проблеми, а саме розвитку ідей виховання дітей дошкільного віку в педагогічній пресі (50 – 80 -ті роки ХХ століття), необхідно констатувати, що вона не була предметом спеціальних досліджень у визначений історичний період, та в історико-педагогічній літературі не знайшла суттєвого висвітлення. Таким чином, дисертація О.Д. Літченко вже за цією ознакою має велику ступінь новизни.

Змістовність дослідження, його вірогідність і певною мірою новизну, забезпечує джерельна база. На особливу оцінку заслуговує сумлінна праця О.Д. Літченко із пошуку дослідницьких матеріалів. Джерельна база дисертаційної роботи є достатньо повною та складається з різноманітних джерел: законодавчих і нормативних актів України з питань освіти, матеріалів з'їздів і конференцій, статей у фахових періодичних виданнях, програмно-методичних матеріалів. Деякі з цих джерел даним дослідженням були введені до наукового обігу.

Науковий апарат дисертації загалом не викликає заперечень.

Визначені авторкою завдання дослідження дають можливість досить повно й різнобічно розкрити обрану проблему.

Структура роботи відображає послідовність реалізації дослідницьких завдань, визначених здобувачкою.

У першому розділі розглянуто трудове виховання дітей дошкільного виховання в педагогічній пресі 50 – 80 – х років як історико-педагогічну проблему.

Зокрема, здійснено аналіз історіографії та джерельної бази дослідження. Позитивно оцінюємо спробу систематизувати наявні джерела за прийнятим в історико-педагогічній науці підходом.

Заслуговує на позитивну оцінку аналіз сутності базових для рецензованого дослідження понять: «ідеї трудового виховання дітей дошкільного віку», «трудове виховання», «трудове виховання дітей

дошкільного віку», «преса», «педагогічна преса». Визначення базових понять дозволило чітко окреслити власну нішу наукового дослідження.

З огляду на тему, в дисертації були розглянуті загальнотеоретичні підходи до педагогічного аналізу педагогічної преси, а також розкриті особливості проведення власного дослідження. Значна увага була приділена питанню впливу педагогічної преси на розвиток освітньої теорії та практики. Дисертантка здійснила загальний аналіз найбільш поширених педагогічних видань, присвячених вихованню дітей дошкільного віку, й перш за все часопису «Дошкільне виховання».

У другому розділі дисертаційної роботи розкрито сутність передумов розвитку ідей трудового виховання дітей дошкільного віку в УРСР у 50 – 60 –ті рр. ХХ століття, визначено періоди й етапи поширення їх у педагогічній пресі.

На наш погляд, цілком виправданим був зроблений дисертанткою аналіз передумов розвитку ідей трудового виховання дітей дошкільного віку у визначений для дослідження історичний період. Саме в 30 – 40-ті роки були закладені теоретико – методичні основи як дошкільного виховання в цілому, так і теорії та практики трудового виховання дітей дошкільного віку зокрема. У цей період у загальних рисах оформилася радянська модель дошкільного виховання. Це дуже цікавий період в історії вітчизняної дошкільної освіти, наповнений бурхливими подіями, активним пошуком освітян, боротьбою підходів, сміливим експериментуванням, зміною освітньо-виховних парадигм. Розвиток ідей трудового виховання у 30 – 40-ті роки дисертантка також здійснила через призму педагогічної преси, а конкретніше – часопис «За комуністичне виховання дошкільника». Таким чином, вона створила фундамент, на якому побудувала дослідження відповідно до обраної теми і визначених часових меж.

Спираючись на наявні в історико-педагогічній науці теоретико-методологічні підходи до визначення періодів та вже відомі періодизації становлення та розвитку вітчизняної дошкільної освіти, О.Д.Літіченко

запропонувала й досить переконливо обґрунтувала періодизацію розвитку ідей трудового виховання дітей дошкільного віку в педагогічній пресі в означені хронологічні межі.

У відповідності до визначених періодів, дисертантка дослідила процес розвитку ідей трудового виховання дітей дошкільного віку в педагогічній пресі.

Варто відмітити цінність представлених у роботі додатків. Особливо це стосується таблиць, у яких наводяться узагальнені характеристики визначених дисертанткою періодів розвитку ідей трудового виховання дітей дошкільного віку та їх відображення в педагогічній пресі, а також укладений дослідницею «Кількісний покажчик публікацій з проблем дошкільного виховання», зокрема трудового виховання, у визначених хронологічних межах.

Аналіз дисертації дає підстави зробити висновок, що поставлені завдання повністю виконані. О.Д. Літченко володіє методами пошуку, опрацювання та аналізу історико-педагогічної інформації, побудови наукового дослідження, узагальнення одержаних результатів.

Результати дослідження знайшли відображення в публікаціях у фахових виданнях, пройшли необхідну апробацію у виступах на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Вони також знайшли впровадження в освітній процес закладів вищої педагогічної освіти, які здійснюють підготовку фахівців для дошкільної освіти. Упровадження результатів дослідження підтверджено відповідними довідками. Представлені акти впровадження результатів дослідження свідчать про широкі можливості їх використання.

Автореферат чітко відбиває структуру, зміст та основні положення дисертації.

Загалом дисертаційна робота «Ідеї трудового виховання дітей дошкільного віку в педагогічній пресі України (50 – 80-ті роки ХХ

століття)» заслуговує на позитивну оцінку, проте висловлюємо деякі зауваження й побажання:

1. Ми вказували на ґрунтовність джерельної бази дисертації, а також велику, кропітку роботу дисертантки щодо пошуку джерел, але зауважимо, що не мало сенсу, у своїх пошуках виходити за межі педагогічної преси.

2. Одним із завдань дисертаційної роботи О.Д.Літченко, і воно є традиційним для історико – педагогічних досліджень, було визначено розробити періодизацію розвитку ідей трудового виховання дітей дошкільного віку в педагогічній пресі в хронологічних межах дослідження. Дисертантка виділила чотири періоди та етапи у межах цих періодів. На наш погляд, цей поділ на етапи є дещо штучним. Можливо було б обмежитися лише визначенням періодів.

3. Вважаємо, що назва параграфу 2.2 є некоректною. Вона не зовсім адекватно відображає його зміст. Дисертантка досить лаконічно назвала передумови актуалізації в педагогічній пресі ідей трудового виховання дітей дошкільного віку на початку 50-х років, як це й було заявлено, а потім зосередилася на розгляді передумов розвитку ідей трудового виховання у період, що досліджувався.

4. У роботі представлена авторська діаграма тиражів часопису «Дошкільне виховання» за сорок років. Бажаємо б було зробити аналогічну діаграму, в якій би відтворювалася ситуація з публікацією статей, присвячених трудовому вихованню.

Проте висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дослідження, не знижують її теоретичну та практичну значущість.

Рукопис та автореферат дисертації « Ідеї трудового виховання дітей дошкільного віку в педагогічній пресі України (50 – 80-ті роки ХХ століття)» відповідають вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 27 липня 2013 р., зі змінами та доповненнями

(Постанова Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р.) та Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» № 40 від 12.01.2017 р., паспорту спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, а отже є всі підстави для присудження Літіченко Олені Дмитрівні наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри
дошкільної освіти
Бердянського державного
педагогічного університету

І.Г.Улюкаєва

Вчений секретар

Т.І. Нікішина

